



BoS
art

MALARSTWO ŚWIATOWE

WORLD PAINTING

Claude Monet

Wydawnictwo BOSZ
BOSZ Szymanik i wspólnicy spółka jawna
38-722 Olszanica 311
Biuro/Office: ul. Przemysłowa 14, 38-600 Lesko
tel. +48 13 469 90 00
fax +48 13 469 61 88
biuro@bosz.com.pl
www.bosz.com.pl

MALARSTWO ŚWIATOWE

WORLD PAINTING

Claude Monet

Nazwisko Claude'a Moneta zazwyczaj pierwsze przychodzi na myśl, gdy słyszymy pojęcie „impresjonizm”. Rzeczywiście, jest on uznawany za jednego z najwybitniejszych malarzy tego nurtu, kojarzonego jako sprzeciw wobec powszechnie uznanego malarstwa akademickiego. Warto jednak pamiętać, że na lata aktywności malarza (1858–1926) przypada kilka zjawisk artystycznych – od akademizmu, kiedy zaczynał karierę, po schyłkowy kubizm, kiedy przerwała ją śmierć. Monet dość szybko przyswoił założenia teoretyczne impresjonizmu, ale pozostał im wierny również wówczas, gdy w salonach Europy pojawiały się inne, podobnie prowokujące kierunki. Szokująca formuła impresjonistów stawała się jeszcze za jego życia znaną, oswojoną i docenianą klasyką.

Claude Oscar Monet urodził się w 1840 roku w zamożnej mieszczańskiej rodzinie, osiadłej najpierw w Paryżu, a następnie w Hawrze. Jego ojciec, choć spodziewał się, że syn – jak to było przyjęte w tej sferze w końcu XIX wieku – przejmie po nim rodzinne przedsiębiorstwo, pogodził się z decyzją potomka, skonstatowawszy, że ten wyposażony został przez los nie tylko w talent, ale także w zmysł handlowy. Anegdota głosi, że młody Monet zarobił pierwsze dwa tysiące franków, tworząc karykatury miejscowych osobistości.

Na rozwój talentu Claude'a Moneta większy wpływ niż popyt na prześmiewcze portreciki miało spotkanie z Eugène Boudinem, malującym – co nieczęste w tamtym czasie – pejzaże bezpośrednio w plenerze. Podobnie – nie idealizując w zaciszu pracowni, ale ustawiając sztalugi w lesie Fontainebleau – malowali barbizoi, wśród których obracał się Monet niedługo po przyjeździe (w 1859 roku) do Paryża. Wpływ na kształtowanie się jego wrażliwości oraz na

twórczość miały również obrazy realistów skupionych wokół Gustave'a Courbета, a także popularna wówczas idealizacja ludzkiej postaci i nieczęsta, zupełnie bowiem nowa jako zjawisko – fascynacja współczesnością, miastem i jego industrializacją.

Najważniejszym jednak bodźcem była wystawa w Salonie Odrzuconych (Salon des Refusés) w 1861 roku i wystawione na niej *Śniadanie na trawie* Édouarda Maneta. Wystawę otwierano w napiętej atmosferze, a ekspozycja śmiałego obrazu, na którym ukazano nie wyidealizowaną scenę mieszczańską we wnętrzu, jak to było dotąd przyjęte, ale skadowane – jakby przypadkowo – ujęcie frywolnego lub wręcz dekadentckiego pikniku, była niebywałym skandalem. Dla Moneta wszystkie te nieakademickie tendencje w sztuce były niezwykle pociągające, lecz sukcesu oczekiwał nie poza akademickim nawiasem, a właśnie w jego centrum. Malował i stał obrazy na kolejne oficjalne Salony Paryskie. Prace z tego okresu to głównie portrety i sceny we wnętrzach: *Pracownia artysty* (1861), *Camille, kobieta w zielonej sukni* (1866), *Śniadanie* (1868), *Pani Gaudibert* (1868), choć w niektórych z nich można dostrzec – zarówno w sposobie kadowania czy kładzenia farby, jak i doborze tematów czerpanych z życia codziennego – pewną fascynację malarstwem Maneta.

Idea, która niezmiennie przyswierała całą długą drogę artystycznej Moneta, było uchwycenie chwili. Chciał, aby dzieło odzwierciedlało dokładnie to, co artysta widzi w danym momencie – krótkim, jak odświeżenie migawki w rozwijającej się równocześnie nowej formie sztuki: fotografii. O ile w scenach we wnętrzach i portretach efekt ten można było uzyskać przez odpowiednio wyreżyserowany gest modela, o tyle w pejzażach, gdy upływający czas zmieniał oświetlenie, rzetelność twórcza wymagała bardziej skomplikowanych

zabiegów. Trzeba pamiętać, że druga połowa XIX wieku to czas rozwoju nie tylko przemysłu, ale także nauki, w tym optyki, wiążącej się z badaniem oddziaływania światła na postrzeganie barw, kształtów i perspektywy. Zagadnienia te, leżące u podwalin fotografii artystycznej, fascynowały również malarzy, którzy analizowali swoje płótna pod kątem zgodności z odkryciami naukowymi. Tak powstały słynne cykle *Katedra w Rouen*, *Stogi*, *Nenufary*, będące rezultatem powrotu do rozpoczętego obrazu o tej samej porze dnia i w zbliżonych warunkach pogodowych.

Innym charakterystycznym rysem twórczości Moneta (a także wielu innych malarzy mu współczesnych, określanych jako impresjoniści) była konstatacja, że w paśmie barw świetlnych nie ma czerni. Pchnęło go to do poszukiwań twórczych, których celem było uzyskanie cienia przy zastosowaniu kombinacji kolorów występujących w naturze. Przykładem jest *Łódka* (1887) lub nieco wcześniejsze *La Grenouillère* (1869) – oba doskonałe przykłady zagadnień gry światła i cienia, odbić w wodzie, załamania promieni oraz zniekształceń.

Fascynacje światłem, jego przepuszczalnością i oddziaływaniem na kolory widać w pracach powstałych na początku lat siedemdziesiątych XIX wieku w Londynie, dokąd Monet wyjechał wraz z całą rodziną: Tamiza, opactwo Westminster, budynek Parlamentu powracają raz po raz, podawane coraz to nowym interpretacjom malarskim.

Podczas pobytu w Londynie Monet poznał i zyskał przyjaźń Paula Duranda-Ruela – sprawnego marszanda, którego obrotowość i wyczucie rynku zapewniły malarzowi aż do śmierci życie wolne od trosk nękających większość jego kolegów. Niezwykła intuicja Duranda-Ruela sprawiła, że tematyka prac Moneta przez kolejne półwiecze podlegała zaskakującym

zwrotom. Martwe natury (*Martwa natura z melonem*, 1872) czy pejzaże inspirowane modną wówczas grafiką japońską (*Sztorm w Belle-Île*, 1886) szybko znajdowały nabywców.

W 1890 roku artysta nabył dom w Normandii, gdzie założył starannie przemyślany ogród wraz ze słynnym, inspirowanym Japonią stawem z nenufarami. To właśnie przyroda i światło – dwa najbardziej umiłowane tematy – dostarczały mu inspiracji przez kolejne trzy dekady. To tu powstały cykle, w których zaciera się granica między powietrzem, roślinnością a taflą wody odbijającą zamglony i nieostry pejzaż (*Japoński mostek*, 1899; *Nenufary*, 1906). W pracach z tego okresu zanika prawie zupełnie jakikolwiek sztafaż, postacie, które dotychczas były na płótnach Moneta zaledwie wspomniane, marginalne, znikają zupełnie, by zrobić miejsce pogłębionym studiom natury w kolejnych migawkowych odsłonach – impresjom.

Agnieszka Widacka-Bisaga

* Komisja kwalifikująca dzieła do odbywającego się co dwa lata Salonu Artystycznego odrzuciła w 1861 roku aż cztery tysiące dzieł. Aby niezakwalifikowanym artystom dać szansę udostępnienia publiczności swoich prac, Napoleon III kazał zorganizować Salon Odrzuconych. Była to pierwsza ekspozycja dzieł poza oficjalnym akademickim nurtem.

Agnieszka Widacka-Bisaga – historyk sztuki, doktor nauk humanistycznych. Od 2006 roku pracownik Muzeum Narodowego w Krakowie, od 2017 roku pracownik Muzeum Książąt Czartoryskich.

Claude Monet's name is usually the first to come to mind when we hear the term "Impressionism". Indeed, he is recognised as one of the most prominent painters of the movement, which came together in opposition to the then-dominant style of academic painting. However, it is worth remembering that over the course of the painter's activity (1858–1926) several major art movements came and went – from Academism, at the beginning of his career, to late Cubism, when the artist passed away. Monet quickly assimilated the theoretical assumptions of Impressionism, but remained faithful to them even when other, similarly provocative directions appeared in the salons of Europe. The initially shocking formula of the Impressionists transformed into a familiar, tame and recognised classic even during his lifetime.

Claude Oscar Monet was born in 1840 into a wealthy bourgeois family, first settled in Paris, and then in Le Havre. His father, despite expecting his son to take over the family business from him as was customary for this class at the end of the 19th century, accepted his son's decision to pursue art, stating that his son was endowed by fate not only with talent, but also with a knack for business. Anecdote has it that the young Monet earned his first two thousand francs by creating caricatures of local celebrities.

A greater influence on the development of Claude Monet's talent than the demand for caricatures was exerted by his meeting with Eugène Boudin, who painted landscapes directly in the open air, an uncommon practice at the time. Like Boudin, the painters of the Barbizon school, among whom Monet circulated shortly after his arrival in Paris in 1859, rejected the idealisation of work in the hush of the studio, instead setting up easels and painting in the forest of Fontainebleau. The

formation of his sensibilities and creativity were also influenced by the paintings of the Realists centred around Gustave Courbet, as well as the currently popular idealisation of the human figure and a somewhat rare and completely new phenomenon – a fascination with modernity, with the city, and with industrialisation. However, the most important stimulus was the exhibition at the Salon des Refusés in 1861 and the work *The Luncheon on the Grass* by Édouard Manet which was exhibited there. The exhibition opened in a tense atmosphere and the showing of a bold picture, which rather than showing an idealised bourgeois scene in an interior, as it had been hitherto accepted, but an apparently accidentally framed shot of a frivolous or even decadent picnic, was an incredible scandal. For Monet, all these non-academic tendencies in art were extremely enticing, but he sincerely expected to become successful not on the fringes of the academic world, but precisely at its centre. He painted and duly sent paintings to other official Paris salons. Works from this period are mainly portraits and scenes in interiors, such as *A Corner of the Studio* (1861), *Camille (The Woman in a Green Dress)* (1866), *The Luncheon* (1868), *Madame Louis Joachim Gaudibert* (1868), although in some of them one can see – both in the manner of framing or laying paint, and in the choice of themes drawn from everyday life – a certain fascination with Manet's painting.

The idea that consistently shone throughout Monet's long artistic journey was to capture the moment. He wanted the work to reflect exactly what the artist sees in a given moment, a moment as brief as the flicker of the shutter in a simultaneously developing new art form, photography. While in interior scenes and portraits this effect could be achieved by a properly staged gesture of the model,

in landscapes, when the passage of time changed the lighting, creative honesty required more complex treatments. It should be remembered that the second half of the 19th century was a time of development not only of industry, but also of science, including optics, associated with the study of the influence of light on the perception of colours, shapes, and perspective. These issues, which lie at the heart of artistic photography, also fascinated painters, who analysed their canvases for compatibility with scientific discoveries. This is how the famous cycles were created, such as *Rouen Cathedral*, *Haystacks*, or *Water Lilies*, resulting from a return to an initial image at the same time of day and in similar weather conditions.

Another characteristic feature of Monet's work (as well as of the work of many of his contemporaries, referred to as Impressionists) was the belief that there is no black in the spectrum of colours of light. This pushed him to creative searching, the purpose of which was to obtain shadows using combinations of colours found in nature. An example is *The Row Boat* (1887) or earlier *La Grenouillère* (1869) – both excellent examples of the issues of the play of light and shadow, reflections in water, refraction of rays, and distortions.

The fascination with light, its transmittance and the effect on colours can be seen in the works created in the early 1870s in London, where Monet had moved his whole family: the Thames, Westminster Abbey, the Parliament building come back again and again, subjected to new interpretations in painting.

While in London, Monet met and befriended Paul Durand-Ruel, a skilful art merchant whose adroit work and sense for the market ensured the painter a life free from the financial worries of most of his colleagues until his death. The

extraordinary intuition of Durand-Ruel made the subjects of Monet's works take surprising turns for the next half century. Still lifes (*Still Life with Melon*, 1872) or landscapes inspired by the then fashionable Japanese graphics (*Storm at Belle-Île*, 1886) quickly found buyers.

In 1890, the artist bought a house in Normandy, where he established a carefully thought-out garden along with the now famous Japanese-inspired pond with water lilies. It was nature and light – two of his most beloved subjects – that inspired him for the next three decades. It is here that cycles were created in which the boundary between air, vegetation and water reflecting a hazy and fuzzy landscape is blurred (*The Japanese Footbridge*, 1899; *Water Lilies*, 1906). In the works of this period, human and animal figures that were hitherto only marginally suggested in Monet's canvases, now disappear completely to make room for in-depth studies of nature in subsequent snapshots-impressions.

Agnieszka Widacka-Bisaga

* In 1861, the commission for the biennial Salon of the Académie des Beaux-Arts rejected as many as 4,000 works for exhibition. In order to give artists who had not been accepted a chance to make their work available to the public, Napoleon III ordered the organisation of the Salon des Refusés. This was the first exhibition of works outside the official, academic mainstream.

Agnieszka Widacka-Bisaga – art historian, PhD in the Humanities. Since 2006 employed with the National Museum in Krakow, and since 2017 with the Princes Czartoryski Museum.

Impresja, wschód słońca
Impression, Sunrise
1872
olej na płótnie / oil on canvas
48 x 63 cm







Ścieżka

The Sheltered Path

1873

olej na płótnie / oil on canvas

54,1 × 65,7 cm



Maki

The Poppy Field near Argenteuil

1873

olej na płótnie / oil on canvas

50 × 65,3 cm



Ogród w Argenteuil

The Artist's Garden in Argenteuil

1873

olej na płótnie / oil on canvas

61 × 82,5 cm



Kobieta z parasolką (Pani Monet z synem)
Woman with a Parasol (Madame Monet and Her Son)

1875

olej na płótnie / oil on canvas

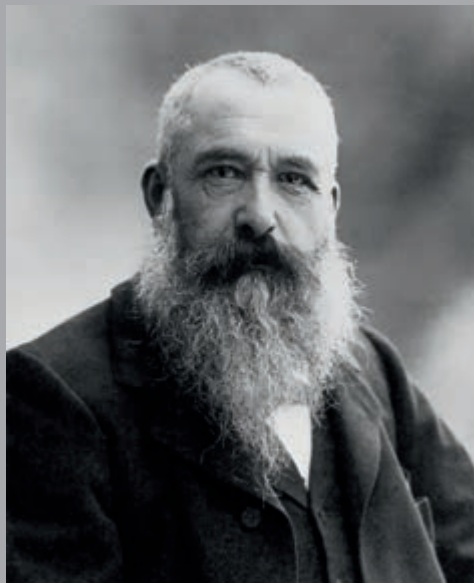
100 × 81 cm



Śnieg w Amsterdamie
Amsterdam in the Snow
 1874
 olej na płótnie / oil on canvas
 56 × 73 cm

Bulwar des Capucines
Boulevard des Capucines
 1873–1874
 olej na płótnie / oil on canvas
 80,3 × 60,3 cm





Claude Monet kojarzony jest często wyłącznie z nurtem impresjonizmu – początkowo odrzucanego i niezrozumiałego kierunku w malarstwie, wyrosłego na sprzeciwie wobec tradycji akademickiej. Długowieczny i do końca życia aktywny artysta z rewolucjonisty przeszedł na pozycję klasyka, ustępując miejsca pędzącym przez Europę zjawiskom artystycznym: ekspresjonizmowi, fowizmowi, kubizmowi. Stabilizacja ekonomiczna i towarzyszące mu jeszcze za życia uznanie pozwoliło Monetowi na poświęcenie się zagadnieniom optyki i percepcji koloru w zmiennych warunkach atmosferycznych, interesujących go konsekwentnie od końca lat siedemdziesiątych XIX wieku aż do śmierci.

Claude Monet, author of *Impression, Sunrise*, is frequently only associated with Impressionism, an art movement which was initially rejected and misunderstood and which arose in opposition to the academic tradition. Active to the very end of his long life, Monet went from being a revolutionary, if ever he was one, to a being a classic, making way for the new artistic phenomena which raced through Europe in the aftermath of Impressionism, such as Expressionism, Fauvism, and Cubism. His relative financial stability and the recognition that he received from audiences during his lifetime allowed Monet to devote himself to issues of optics and colour perception in changing weather and light conditions, topics which interested him consistently from the end of the 1870s until his death.